

Leiden en Leidenaren op postzegels 7

Leiden heeft heel wat beroemde kunstenaars voortgebracht. Uiteraard is Rembrandt de bekendste, maar denk ook aan bijvoorbeeld Jan Steen en Gabriël Metsu, ook allebei schilders uit de 17^e eeuw.

Naast Rembrandt werden beide schilders herdacht op het *velletje* '17^e Eeuwse Nederlandse schilderkunst' van 1999.

Van die twee is **Jan Havickszoon Steen** is de bekendste. Hij werd in Leiden geboren in 1626. Jan Steens voorouders van vaders kant woonden al in Leiden vóór het beleg van 1574. Ze behoorden tot de gegoede burgerij. In 1646 schreef hij zich in bij de [Universiteit van Leiden](#), maar dat had waarschijnlijk meer met de privileges, zoals vrijstelling van schutterijdienst en heffing op accijnzen voor wijn en bier, te maken dan met serieuze carrièrepennen. Hij stond ingeschreven als student letteren, maar maakte de studie niet af.

Zijn werken zijn wereldberoemd om zijn humorvolle en ironische kijk op het leven. De meeste bekendheid geniet hij om zijn komisch aandoende schilderijen met een rommelig en wild huishouden, kroegtaferelen en kwakzalvers die met medicijnen liefdesverdriet proberen

te verhelpen. Op zijn repertoire staan echter ook serieuze historiestukken, andere genretaferelen en enkele portretten. De Nederlandse uitdrukkingen 'een huishouden van Jan Steen' en 'leven in de brouwerij brengen' zijn aan hem ontleend.

De schilderijstijl van Steen behoort tot de barok. Het dagelijks leven was Steens belangrijkste onderwerp. Veel van de taferelen waren levendig, zelfs chaotisch en wellustig. Dergelijke taferelen waren zo kenmerkend dat *een huishouden van Jan Steen* een veelgebruikt Nederlands gezegde is geworden. Subtiele hints en vele symbolen in zijn schilderijen maken aannemelijk dat Steen de kijker niet zozeer wilde uitnodigen om het getoonde na te bootsen, als wel wilde vermanen. Veel van Steens schilderijen refereren aan oude Nederlands spreekwoorden of literatuur. Familie van de schilder fungeerde vaak als model.

Jan Steen stierf ook in Leiden in 1679.

Gabriël Metsu werd geboren als zoon van de Vlaamse schilder Jacques Metsu. Zijn moeder Jacomijntje Garniers, een vroedvrouw, had al drie kinderen uit een eerder huwelijk. De familie woonde destijds op de Lange Mare en in de Bakkersteeg te Leiden.

De jonge Gabriël in de leer bij Gerard Dou, de belangrijkste Leidse genreschilder. Van Gerard

Gerard Dou

Dou kon ik geen officiële postzegel vinden, behalve een persoonlijk postzegel, uitgegeven in 2013.

Nauwelijks twintig werd Metsu in 1648 lid van het pas opgerichte Leidse schildersgilde. Hij verhuisde al snel naar Amsterdam.

Aanvankelijk richtte Metsu zijn aandacht op historische en religieuze voorstellingen, maar hij is bekend vanwege zijn [genrestukken](#), interieurs met gezelschappen en jonge dames.

Bovendien schilderde hij herberg- en straattaferelen, een aantal portretten en een enkel stillevens. Er zijn ongeveer 150 schilderijen bewaard gebleven en de meeste zijn ongedateerd.

Bij Metsu moet elk werk afzonderlijk beoordeeld worden; zijn stijl verandert vaak en de invloed van andere schilders. In "Het zieke kind" benadert hij Johannes Vermeer met helder licht, zwakke schaduwen en frisse, egale kleurpartijen.

Jan Verbeek